

TORSTEN BENGTTSSON

SIDAN 1

Dinosaurier och livet på jorden

Lärarmaterial

Vad handlar boken om?

I boken får vi följa utvecklingen av liv på jorden, från det att jorden skapades för 4 miljarder år sedan tills idag. Vi får följa livets utveckling, från små djur i vattnet, dinosaurier, däggdjurens och människans utveckling till dagens Homo Sapiens. På vägen har katastrofer inträffat och hur vår framtid kommer att se ut beror på hur människan tar hand om jorden idag.

Lgr 11 Centralt innehåll som tränas

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna. (SV åk 4–6)
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg. (SV åk 4–6)
- Olika sätt att bearbeta egna och gemensamma texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter. (SV åk 4–6)
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord. (SV åk 4–6)
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet. (SV åk 4–6)

Eleverna tränar följande förmågor

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.
- Söka information från olika källor och värdera dessa.

Lgrs 11 Centralt innehåll som tränas

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. (SV åk 1–6)
- Strategier för att skriva olika typer av texter, till exempel meddelanden. (SV åk 1–6)
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor. (SV åk 1–6)
- Informationssökning i böcker och på webbsidor för barn. (SV åk 1–6)

Eleverna tränar följande förmågor

- Läs, förstå och reflektera över olika texter.
- Skriva texter för olika syften och mottagare.
- Söka och värdera information från olika källor.

Ord att förklara

stelnade

ämnen

kravlar

ruttnar

flod

byte

aska

avgaser

Reflektioner

Låt eleverna reflektera över boken när ni har läst den. Reflektionen kan göras muntligt eller skriftligt, enskilt eller i grupp. Eleverna ska fundera kring de här punkterna:

- Något jag redan kunde.
- Något nytt som jag lärde mig.
- Detta undrar jag över.
- Detta tyckte jag var svårt att förstå.
- Detta tyckte jag var intressant.
- Detta skulle jag vilja lära mig mer om.
- Detta saknade jag i boken.

Tidslinje

Dela in eleverna i smågrupper, där de ska göra tankekartor med de viktigaste händelserna från boken. Grupperna presenterar sina tankekartor i klassen och sedan gör ni en gemensam tankekarta tillsammans.

Börja med de viktigaste händelserna utifrån ett tidsperspektiv. Vad hände först? Vad hände efter det? osv.

Utifrån detta skapar ni en gemensam tidslinje att hänga upp i klassrummet. Alla elever får vara delaktiga genom att rita eller skriva något på tidslinjen.

Springdiktamen

På nästa sida finns ett utdrag ur boken *Dinosaurier och livet på jorden*. Skriv ut texten och sätt upp den på en dörr eller vägg utanför klassrummet. Dela sedan in eleverna i par eller smågrupper, beroende på hur många ni är.

Elevernas uppgift är att på begränsad tid försöka skriva ner texten precis som den är. Endast en gruppmedlem i taget får springa ut. Eleverna ska läsa och memorera någon rad och sedan springa in och återge den för eleven/eleverna i sin grupp. När tiden är ute går ni igenom allas texter och ser vilken grupp som har flest korrekta meningar. Det är meningsbyggnaden som är viktig här, inte stavningen. Övningen tränar läsning, minnet, samarbete och fokusering.

Dinosaurierna

Dinosaurierna är en av de **arter** som levt längst på jorden. Man tror att de fanns på jorden i 160 miljoner år (160 000 000). Människor har funnits på jorden i bara ett par miljoner år.

Ingen vet hur många olika dinosaurier som funnits på jorden. Forskare hittar hela tiden fossil av nya arter. För några år sedan hade man hittat över 600 olika arter som såg helt olika ut.

En del dinosaurier var **rovdjur**, medan andra levde av att äta blad och växter. Några liknade dagens ödlor, medan andra hade fjädrar och såg ut som stora fåglar.

Många av dinosaurierna kunde försvara sig. De hade hud som var tjock och hård. En del hade stora horn eller vassa klor. Många hade långa svansar med vassa taggar, horn eller klumpar som de kunde **svinga** mot en **fiende**.

Skriv en faktatext

Prata med eleverna om strukturen i en faktatext. Har ni inte tränat på att skriva faktatexter förut så är det bra om ni skriver texten gemensamt. Utgå från mallen på nästa sida när ni ska börja skriva. Faktatexten ska handla om en dinosaurie. Ni kan även leta mer fakta i andra böcker, på internet eller genom filmer. Samla stödord i sexfältaren. Utgå från sexfältaren när ni sedan skriver faktatexten.

Mall för faktatext

Rubrik: _____

Klassificering (Vilket slags djur är det?)	Utseende (Hur ser det ut?)	Hemvist (När fanns djuret? Var bodde det?)
Föda (Vad äter djuret?)	Ungar (Hur många barn kunde det få?)	Övrigt (Andra intressanta fakta)

Skriv en berättelse

I boken får vi följa Anton när han skriver om sin tidsresa 100 miljoner år tillbaka i tiden. Nu ska eleverna göra sin egen tidsresa och skriva en berättelse där de hälsar på "i dinosauriernas värld".

Några punkter att följa:

Titel – Vad heter din berättelse? (Bra att spara till sist.)

Orientering – Presentera huvudpersonen. Utgå från frågorna vem? var? när?

Komplikation – Presentera ett problem. Vad hände? Varför?

Händelser – Vad hände sedan?

Lösning – Hur blir problemet löst?

Avslutning – Hur slutar berättelsen?

Eleverna ska också rita några bilder som komplement till den skrivna texten.

När berättelsen är färdig, byter eleverna texter med varandra. Deras uppgift blir sedan att ge varandra feedback på texten genom övningen *Two stars and a wish*. På "stars" skriver man två saker som man gillar med texten. På "wish" skriver man något som man saknar, vill förbättra, tips. Efter feedbacken får eleverna tillbaka sina texter och då har de möjlighet att göra förbättringar av dem.

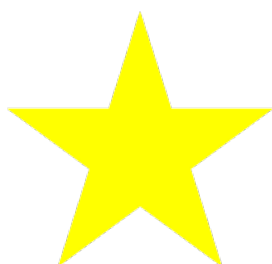

Two stars and a wish

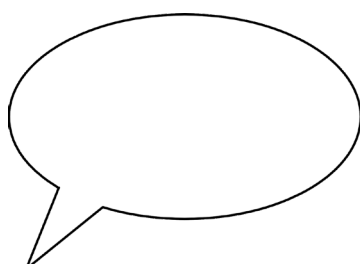

Facit

Läsförståelse

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. Hur länge har jorden funnits?
Jorden har funnits i mer än 4 miljarder år.
2. Vad betyder utdöda?
Utdöda betyder att växter eller djur inte finns längre.
3. När levde dinosaurierna?
De levde för flera miljoner år sedan.
4. Vad betyder dino-sauri?
Det betyder fruktansvärd ödla.
5. Vilken föda äter ett rovdjur?
Ett rovdjur äter kött från andra djur.
6. Vad är ett däggdjur?
Ett däggdjur föder levande ungar och dricker bröstmjölk från sin mamma.
7. Vem var Charles Darwin?
Charles Darwin var en forskare som skrev om evolutionen.
8. Vad kallas människans art?
Människans art kallas för Homo Sapiens.

Frågor mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

9. Hur har människan kunnat lära sig om dinosaurier?
Människan har hittat fossiler efter dinosaurier och forskare har lyckats sätta ihop dem till skelett.
10. Vilken dinosaurie tror man kan ha varit den största som levt på jorden?
Antarctosaurus kan ha varit det största djur som levt på jorden.
11. Hur tror man att det gick till när dinosaurierna dog ut? Förklara.
Man tror att en asteroid träffade jorden. Jorden blev varm och svart aska spred sig på himlen. Askan gjorde att solens strålar inte kunde nå jorden och djur och växter dog ut.
12. På vilket sätt har människan förändrats under miljoner år?
Människans skalle har förändrats och blivit större. Vår hjärna har blivit större och därför kan vi tänka på ett annat sätt än vad tidigare arter kunnat göra.

Frågor bortom raderna (Fundera och ge egna svar.)

13. Vilket avsnitt i boken tycker du är mest intressant? Motivera.
Eget svar.
14. Hur tror du att det kommer att vara på jorden om några miljoner år? Motivera.
Eget svar.

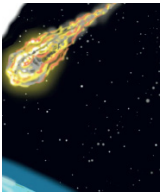

Sant eller falskt?

1. Först var jorden ett glödande klot.	S
2. Människorna var de första på jorden.	F
3. Forskare har hittat fossiler från dinosaurier.	S
4. Dino-sauri betyder fruktansvärd ödla.	S
5. Dinosaurierna födde levande ungar.	F
6. Däggdjur kallas de som lägger ägg.	F
7. Tyrannosaurus rex var ett rovdjur.	S
8. Charles Darwin var en forskare.	S
9. Människan är släkt med dinosaurierna.	F
10. Idag finns det bara en art av människor och de kallas Homo Sapiens.	S

Vad hände först?

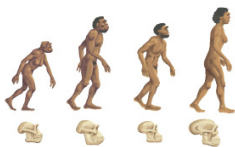
När en asteroid träffade jorden dog många växter och djur. 3

Man tror att dinosaurierna levde på jorden i 160 miljoner år. 2

Jorden bildades för 4 miljarder år sedan. 1

Däggdjuren tog över jorden och människan utvecklades. 4